

Một thoáng Băng Cốc

Tròn một tháng từ hôm rời thủ đô Băng Cốc trở về. Nhiều lần tôi định ghi lại những điều mắt thấy tai nghe trên đất nước nhiều thăng trầm ấy nhưng không sao viết được.

Vừa Đại hội các nhà văn Miền Trung ở Nha Trang, trời đang nắng đẹp, ấm áp. Quay về Thanh Hoá lại đã lạnh cóng, giá rét và mưa dầm dề. Đang buồn vì trời đất thì lại nhận một cú điện thoại từ Băng Cốc, cô ấy trách tôi là người vô tâm, dễ quên đất Thái thế. Trách nhiều lắm. Cô ấy hỏi số điện thoại của nhà văn Nguyễn Trí Huân. Cô ấy còn khen rằng: Anh ấy đẹp trai lắm, anh ấy phúc hậu lắm, anh ấy dễ thương lắm...

Và sau nửa giờ trò chuyện trên điện thoại di động là câu nói nhỏ, tha thiết:

- Em nhớ Việt Nam lắm. Nhớ lắm mà không về được. Chuyện là thế này:

Hôm Đoàn nhà văn Việt Nam xuống sân bay Băng Cốc. Một sân bay sạch đến mức lạnh lùng. Cảnh đẹp và lạ. Một biển người chen chúc đón khách khắp trái đất đổ về, tay họ cầm sẵn cái biển đề đón khách nước nào nhưng không thấy cái biển đón Đoàn nhà văn Việt Nam. Đang ngỡ ngàng thì nhận ra một cô gái cao, tóc dài chấm gót uyển chuyển trong bộ áo dài Việt Nam. Như nhận ra, cô đi thẳng lại và hỏi chúng tôi bằng tiếng Việt.

- Các anh chị đi đường có mệt lắm không?

- Em là ít, bên này gọi thế, út ít ấy mà. Tên Việt Nam của em là Tuyết. Vũ ánh Tuyết.

Hai đoàn nhà văn chuyện trò ngay trong lúc ăn. Thôi thì bao nhiêu là chuyện nhưng Tuyết phiên dịch có lẽ rất chính xác và tế nhị có những trăn cười rất thoải mái như là hiểu biết nhau từ lâu lắm rồi.

Nhà văn Xanh Xán Chủ tịch tập đoàn xuất bản, in ấn của Băng Cốc thì quả quyết. Mỗi lần sang Việt Nam về trong tôi luôn giữ ấn tượng đẹp về con người Việt Nam, món ăn Việt Nam. Nhà văn Xanh Xán nói thế nhưng khi dịch thì ánh Tuyết thêm vào là cả phụ nữ Việt Nam đẹp nữa chứ. Làm tất cả cùng cười vang.

Chúng tôi đến vào dịp Hội nhà văn Thái Lan vừa đại hội thay đổi về nhân sự. Nhà văn Pa Đắc Xỏm Xê Vi Cum vừa nghỉ chức Chủ tịch hội để chuẩn bị đi làm đại sứ ở Cộng hoà Chi Lê. Đại hội vừa bầu nhà văn Thai Ty Xát hiện đang giữ chức Phó chủ tịch Tập đoàn cấp thoát nước sang giữ chức Chủ tịch hội nhiệm kỳ 2005- 2007.

Ngày buổi tối vừa đến Băng Cốc, Bộ ngoại giao Thái Lan đã tổ chức chiêu đãi trọng thể Đoàn nhà văn Việt Nam tại khách sạn Fô Tu Me. Trong số 13 quan chức Thái Lan thì có ba nhà văn. Ngoài hai nhà văn Chủ tịch cũ và Chủ tịch mới còn có nhà văn nhân dân Khăm Xỉn. Khăm Xỉn năm nay đã 72 tuổi. Ông là nhà văn lớn của đất nước Thái Lan nên các quan chức rất kính nể. Thái Lan đã phong 12 nhà văn nhân dân nhưng hiện tại chỉ 5 người còn sống trong đó có Khăm Xỉn.

Tôi nhớ câu nói của ngài Kiệt Ti Cum, Cục phó Cục thông tin, Bộ Ngoại giao Thái Lan trong bữa tiệc:

... Chính phủ chúng tôi chủ trương dùng văn học làm phương tiện ngoại giao. Các dân tộc trên hành tinh này phải hiểu biết nhau qua con đường văn học trước rồi mới đến con đường ngoại giao...

Cũng trong bữa tiệc ấy, nhà văn nhân dân Khăm Xỉn nói rất chân thành:

- Các tập đoàn doanh nghiệp gặp nhau tại Băng Cốc thì có kẻ thua người được. Còn hôm nay, lần đầu tiên hai Hội nhà văn chúng ta chính thức gặp nhau thì chỉ có được. Người được nhất vẫn là nhân dân...

Suốt thời gian ở Băng Cốc, Tuyết đi phiên dịch cho đoàn và nhờ cô mà chúng tôi hiểu thêm nhiều chuyện rất lạ. Hôm đến thăm chùa Vàng, một ngôi chùa lớn nhất và cổ kính nhất Băng Cốc, khi ở chùa ra phần vì khát, phần vì nóng, tôi vào một siêu thị nhỏ, nhặt 5 lon bia ở quầy đem đặt lên bàn thu tiền thì còi rú. Tuyết chạy vào bảo tôi:

- Anh lấy ở sạp nào thì đem đặt lại đó. Bên này đúng 12 giờ trưa mới bán đồ uống có nồng độ cồn. Bây giờ mới 10 giờ thôi mà.

Chỉ riêng việc này tôi mới hiểu luật pháp của họ rất nghiêm và dân cũng rất tự giác. Khó mà tìm được một quán nhậu nhỏ nào trong giờ làm việc. Khó thấy một nơi uống rượu bia trước 12 giờ trưa mỗi ngày. Kể cũng lạ.

Và chính những cuộc đi đến 3 Tập đoàn kinh tế lớn ở Băng Cốc, đến Trường đại học Hoàng Gia Chu La Long Con, ngôi trường đã có 193 năm tuổi, tôi càng ngỡ ngàng về tài nghệ ngoại giao của Tuyết.

Gốc gác ông bà, cha mẹ cô ở làng Liễu Bồ tỉnh Nam Định. Năm 1954, bố mẹ cô từ Nam Định chạy sang Viên Chăn và năm 1958 lại di tản sang tỉnh UDon của Thái. Bố mẹ cô sinh ba chị em, chị cả tên Là Mai, sinh ở Việt hiện đang cùng chồng con sinh sống ở tỉnh Bến Tre, còn Tuyết và anh Hùng đều sinh ở Thái. Cô hoạt động tự do ở Hội Việt kiều tại Băng Cốc. Cô bảo: Nhớ và quý Việt Nam quá nên cứ mong có nhiều Đoàn Việt Nam sang để đi phiên dịch. Đi nhiều được nhớ nhiều ngôn ngữ của đất mẹ đẻ mà. Đại sứ Việt Nam gọi em liên tục khi có các đoàn quan chức đặc biệt của chính phủ đến Băng Cốc mà.

Tuyết kể nhiều về UDon, về chiến khu và những ngày đói khát, khổ ải. Về bao thăng trầm biến cố của những người gốc Việt trên đất Thái ở nhiều giai đoạn lịch sử khác nhau. Về bao người thân đang ở UDon. Tuyết bảo:

- Chúng em chỉ mong có người Việt sang. Gặp người Việt như là được về với Tổ quốc, với gốc rễ của mình, các anh ạ.

Điểm dừng chân cuối cùng của chúng tôi tại Băng Cốc là thăm Tập đoàn báo chí truyền thông Amacon. Đây là tập đoàn khổng lồ về thông tin của đất Thái. Họ đưa tặng chúng tôi những sách vở báo chí viết về Việt Nam, về tiểu sử các nhà văn Việt Nam từng nhận giải văn học ASan như Nguyễn Khải, Hữu Thỉnh, Nguyễn Đức Mậu vv.

Cái tập đoàn 16 ngàn người này thật khổng lồ đối với sức tưởng tượng của tôi. Phó chủ tịch tập đoàn là nhà báo U Xa Ni đặt ra nhiều câu hỏi trước ông kính đối với Đoàn nhà văn Việt Nam. Và có lẽ đó cũng là một ngày làm việc cật lực của trường đoàn chúng tôi, nhà văn Nguyễn Chí Huân.

Theo lịch trình, sau cuộc chiêu đãi ở Tập đoàn báo chí truyền thông AMAcon, 6 giờ sáng hôm sau chúng tôi sẽ rời Băng Cốc đi lên thành phố Đông Bắc UDon. Cuộc chiêu đãi, cuộc vui kéo dài mãi tận khuya mới quay về khách sạn thì tất cả ngỡ ngàng vì cú điện thoại của ánh Tuyết. Cô báo rằng sáng mai cô đành thất hẹn không bay đi U Don được. Người phiên dịch sẽ là chị Deng. Cô còn nói chị Deng là dịch giả cuốn tiểu thuyết Nỗi buồn chiến tranh của nhà văn Bảo Ninh từ tiếng Anh ra tiếng Thái. Lý do Tuyết đưa ra là:

- Con trai đầu của em được gọi đi Mỹ học. Em chỉ có một ngày hoàn tất thủ tục cho cháu đi nên đành chia tay, đành lỡ hẹn các anh. Hẹn gặp các anh, các chị tại Việt Nam và chúng ta sẽ gặp nhau hoài hoài trên điện thoại.

Có lẽ vì không muốn lỗi hẹn nên đêm nay Tuyết lại điện cho tôi. Và chắc còn lý do nữa là cô rất quý đất mẹ. Tận tâm với bất cứ ai ở Việt Nam qua đất Thái.

Từ Băng Cốc đi U Don gần 9 trăm cây số. Hơn một giờ bay đã hết, chúng tôi đến UDon mới hơn 7 giờ sáng. Điều rất vui là khi ra sân bay, vợ chồng nhà văn Xê Vi Cum cũng đang chờ chúng tôi. Ông đã thôi chức Chủ tịch hội và chỉ còn ít ngày nữa đi làm đại sứ nhưng vừa gặp ở sân bay ông bảo:

- Tôi sẽ đi cùng đoàn lên thăm UDon. Một chuyến đến thăm Hà Nội, thăm Hội Nhà văn Việt Nam mà cứ nhớ mãi. Chuyện trò đang vui thì nhìn xuống mặt đất tỉnh UDon, những cánh rừng đại ngàn xanh biếc với những khu nhà san sát hiện ra dưới máy bay. Cả một khu thiên nhiên, sông suối hùng vĩ ngày một rõ hơn, gần hơn và thân thiết hơn. Và có lẽ thân tình hơn nữa là sự cởi mở, đồng vui của đoàn kiều dân Việt Nam đi cùng Ban lãnh đạo cộng đồng người Việt ra đón tại sân bay.

Ông Lê Văn Uyên năm nay đã 69 tuổi, nhiều năm giữ chức Chủ tịch cộng đồng người Việt tại U Don công bố một lịch trình làm việc trong ngày ngày tại nhà hàng ăn sáng:

Mời các anh sáng nay tã thăm chợ Fun Xông dành riêng cho người Việt tại UĐon. Ta đến thắp hương tại nghĩa trang liệt sỹ Việt Nam tại vùng Nông ỏn. Ta dành nhiều thời gian thăm Khu Ban chích, tại đó Bác Hồ kính yêu của chúng ta đã sống và làm việc năm 1928. Hiện nay chúng tôi đang thi công nhà tưởng niệm và khu di tích về Bác. Buổi chiều mời các nhà văn tiếp xúc trực tiếp với Kiều Bào tại vùng Xi Đéc. Sau đó ta về thăm, thắp hương và gặp gỡ bà con tại Đền thờ Đức Thánh Trần. Đền thờ này 36 năm trước đã diễn ra lễ cầu siêu cho Bác lớn nhất làm náo động cả đất Thái Lan.

Ông Uyên lại nói thêm:

Còn đêm nay, mời các nhà văn dự cuộc chiêu đãi và dạ hội với cộng đồng. Cứ một tháng có một đêm vui giữa khách sạn trung tâm thành phố. Sáu chục cặp vợ chồng giàu nhất cộng đồng sẽ thi nhau khiêu vũ và trình diễn nghệ thuật khiêu vũ thẩu sáng mà.

Và quả thật có một ngày bận bã nhưng quá vui vì chúng tôi được hiểu thêm tấm lòng Kiều bào xa Tổ quốc. Tại Nhà tưởng niệm và khu di tích Bác Hồ, ông Mi Khăm Chu đã 78 tuổi, người được Bác Hồ bồng bế nhiều lần khi Bác hoạt động tại Thái và ở trong nhà ông. Ông đã xúc động kể lại nhiều kỷ niệm về Bác. Cụ Na Ta là cha ông, người đã trực tiếp bên cạnh Bác năm 1928 còn giữ nhiều kỷ vật của Bác nay đã giao lại tất cả cho ông giữ, và chính trong cuộc thăm nhà di tích của Bác tôi đã gặp một chuyện bất ngờ.

Trường ban xây dựng, tôn tạo khu di tích của Bác tại UĐon là Vũ Mạnh Hùng. Anh phát biểu rất hùng hồn về tấm lòng của đồng bào Việt kiều luôn sẵn sàng hướng về Tổ Quốc để mong được góp phần xây dựng đất nước phồn vinh. Anh nêu rất nhiều điển hình của bà con Việt kiều đóng góp những tài sản quý giá để xây dựng khu di tích. Anh bảo:

- Cộng đồng người Việt ở UĐon quyết tâm xây dựng một khu di tích thật hoành tráng để xứng đáng với công lao của Bác dành cho đồng bào trong và ngoài nước. Vũ Mạnh Hùng đã trình bày tóm tắt cuộc đời trong thời gian năm 1928 Bác Hồ ở tại nơi đang xây dựng bảo tàng.

Ngồi trong căn nhà rộng bằng gỗ pơ mu nhìn lên ngọn núi Voi, những cây cỏ thụ xanh tươi giữa một chiều đầu xuân, tự dưng tôi thấy vùng rừng này như quá thân thuộc với mình. Đang miên man với tiếng suối, tiếng chim thì Vũ Mạnh Hùng đi xuống và hỏi tên tôi. Đoán là tôi ngỡ ngàng nên anh bảo:

- Ta chưa biết nhau đâu. Tối qua cô ít điện từ Băng Cốc báo là hôm nay các anh lên U Đon.

Tuyết là em gái út của tôi. Nó bảo là anh biết nhiều chuyện ở làng Liểu Bò lắm.

Và cái chiều ấy, tôi đã đi cùng Vũ Mạnh Hùng về vùng Xi đéc để thăm gia đình anh. Khu nhà kèm khu xưởng sản xuất của Hùng ở trong một thung lũng khá đẹp và rộng. Anh bảo tôi:

Mười mấy năm nay, gia đình em chuyên sản xuất giò chả Việt Nam. Em đang sử dụng gần một trăm lao động là con em người Việt mình ở bên này. Đây cũng là nghề truyền thống ở Nam Định mà. Bố em truyền lại nghề này vì trước khi mất cụ dặn con cháu:

- Có giữ được một nghề của tổ tiên thì mới mong nhớ về cội nguồn của mình...

Bây giờ liên hiệp sản xuất giò chả Việt Nam của em đang xuất đi 16 nước không chỉ châu á mà có cả châu Âu và châu Mỹ. Nghề này khó nhọc nhưng mà vui. 3 giờ sáng mỗi ngày phải đóng hàng vào thùng xong để chuyển ra sân bay. Thu nhập cũng khá nên số lao động ở đây cũng phần khởi lắm.

Ngỡ ngàng hơn là khi dàn nhạc sống vừa nổi lên thì các cặp vợ chồng thi nhau hát. Mà họ chỉ hát những bài hát thân thuộc của Việt Nam. Có tới bảy bài hát nhớ về Hà Nội, rồi thì ở Mạc tư khoa nghe câu hò ví dặm, rồi cô gái bến tre, Quảng Bình quê ta ơi. Và nhiều hơn cả là những bài hải về Bác Hồ. Đêm cứ chộn rộn và rừng núi như cũng say, lâng lâng xao xuyến đến lạ lùng. Có đến tám cặp vợ chồng trình diễn khiêu vũ. Hỏi ra mới biết sáu chục cặp vợ chồng được vào câu lạc bộ để hôm nay có mặt trong dạ hội đều là những doanh nhân lớn của thành phố Đông Bắc Thái này. Tất cả họ đều mang trong mình dòng

máu, tổ tiên người Việt. Lại biết nhiều cặp vợ chồng mời thầy dạy khiêu vũ từ Mỹ từ Anh sang dạy 6 tháng trong nhà. Trông họ còn rất trẻ, rất duyên dáng nhưng hầu như con họ đều đang theo học tại Mỹ và châu Âu cả.

Cuộc vui như cứ kéo dài mãi. Người ăn uống, kẻ hát. Cặp này khiêu vũ, cặp kia lại chuẩn bị cho tiết mục múa, tiết mục khiêu vũ của mình.

Cho tới lúc sương từ các ngọn rừng ủa xuống làm thành phố như trùng trùng trong ánh bạc, cuộc vui vẫn chưa tàn.

Tự dưng tôi lại nhớ những giọt nước mắt của bao nhiêu kiều bào già nua chiều nay ở Đền thờ Đức Thánh Trần. Đền thờ quá hoành tráng và khi chúng tôi đến nơi thì có hàng trăm người tay cầm hoa, mặc quần áo hành lễ đón chúng tôi.

Bà Kiều Thị Thảo quê Nông Cống Thanh Hoá vừa nói, vừa khóc:

- Nhớ quê lắm nhưng không có cách nào về được. Bên này chỉ nhập tịch cho những người sinh ra trên đất Thái. Còn thế hệ chúng tôi xem như là thừa. Không được bỏ phiếu, không có quyền công dân, không có gì cả ngoài tiền.

Chính trong buổi tiếp xúc đó, nhà văn Pa Đắc Xỏm Xi Vi Cum đã phát biểu trước công chúng:

- Bà con yên tâm, bây giờ quan hệ giữa hai chính phủ đã khác. Quan hệ hai nước đang tốt đẹp dần nên tôi tin là Chính phủ Thái sẽ làm tất cả những gì có thể làm được cho mối qua hệ tốt đẹp chỉ có phát triển.

Cả ngôi chùa như sôi động hẳn lên. Họ đọc kinh cầu tụng cho Đức Thánh Trần và họ khóc. Nhiều người khóc rất to vì vui mừng khi quan hệ Việt Thái đang được cải thiện tốt đẹp. Họ hy vọng sớm được trở về thăm Tổ quốc của mình thăm nơi chôn ra cất rốn đang thay đổi từng giờ.

(Báo Văn nghệ)